

BÆRUM KULTURHUS - Innspill til scenekunststrategi

Hva bidrar til å fremme produksjon og formidling i feltet?

Scenekunstheltet i Norge defineres i det vesentligste av institusjonene og det frie scenekunstheltet. Institusjonene besitter en betydelig infrastruktur og ressurser til uavhengig produksjon og formidling, mens det frie feltet for en stor del mangler egen infrastruktur, mens finansieringen normalt er gjenstand for Kulturrådets vurderinger og rammer.

Parallelt med dette er det i Norge bygget en rekke kulturhus. Det aller meste for kommunenes egen regning. En rekke kulturhus har velutstyrte scenerom som er på høyde med institusjonsteatrenes.

De fleste kulturhus i landet fyller rollen som arena for det lokale kulturlivet og det kommersielle omreisende konsert- og teatertilbudet. Derimot mangler mange kulturhus kompetanse og økonomiske rammer som setter dem i stand til å ta en systematisk rolle innen scenekunst- og dansefeltet.

I dette bildet er det imidlertid også noen kulturhus som inntar en posisjon innen scenekunstheltet, med en kunstfaglig forankret kuratorisk praksis.

Bærum Kulturhus er et av få kulturhus i Norge som strategisk og langsiktig har arbeidet for å være en medspiller til det frie scenekunstheltet, både som produksjons- og formidlingsarena. Vi har satset systematisk på å presentere konserter og forestillinger av de fremste nasjonale og internasjonale kunstnerne og ensembler, med samtidsdans som vårt sterkeste og tydeligste fokusområde. Kombinasjonen av å være et produserende og programmerende hus har skapt betydelige synergier i forhold til publikumsutvikling, talentutvikling og den profesjonelle danse- og scenekunsten i Norge. I tillegg er vi en internasjonal formidlingsarena. Slik er vi blitt en av landets fremste scener for produksjon og formidling av norsk og internasjonal samtidsdans.

Bærum Kulturhus har også hatt en pådriverrolle for å utvikle turnésamarbeid med andre kulturhus, og er siden 2017 en av partnerne i Dansenett Norge. I tillegg er vi ofte initiativtaker til små og store turnésamarbeid med utenlandske kompanier innen dans og nysirkus som ikke fanges opp av rammene til Dansenett Norge. Bærum Kulturhus har også delegert ansvar for programmering og formidling av scenekunst og dans for Den Kulturelle Skolesekken i Bærum. I tillegg er vi deltaker i nasjonale, nordiske og europeiske nettverk og har ledet både EU- og EØS-prosjekter med stor suksess. Flere av forestillingene som er produsert og urframført i Bærum Kulturhus er blitt hedret med kritikerprisen innen dans.

Eksempler på vellykkede prosjekter eller tiltak som har fremmet nye typer samarbeid og økt visning av scenekunst

1. Dansenett Norge:

DNN er et unikt samarbeid mellom noen av Norges viktigste aktører for visning av samtidig dansekunst. Dansens Hus, Bærum Kulturhus, Dansearena nord, Dans i

Trondheim og Midt-Norge v/DansiT og Sandnes kunst & kulturhus v/RAS har sammen etablert et turnénettverk for å gjøre norsk og internasjonal dansekunst tilgjengelig for et stort og engasjert publikum i hele landet.

Det vektlegges å bygge ut arrangørledet, og sikre flere samarbeidspartnere i hele landet. Nåværende og potensielle samarbeidspartnere er kulturhus, regionale teatre, festivaler, Den Kulturelle Skolesekken samt gallerier og utradisjonelle visningsarenaer for dans.

DNN har som et av sine hovedmål å øke formidling av profesjonelle danseforestillinger i Norge. Høsten 2018 turnerte 8 kompanier som gjestet 23 scener med 94 forestillinger. For 2019 er det pr. dags dato planlagt 10 produksjoner, med 63 forestillinger på 28 scener i Norge.

Allerede etter kort tid kan DNN vise til en betydelig samhandling mellom arrangører, kulturhus og andre scener og det frie feltets produksjoner og publikum. Slik kan man betrakte DNN som en moderne distribuert og fleksibel "institusjonsmodell".

Det vises til egen uttalelse fra Dansenett Norge.

2. Bærum Kulturhus som produksjons- og formidlingsarena:

Arbeidet med produksjon og formidling er gjensidig berikende. For et kulturhus som Bærum har det vært utviklende både for våre ansatte, de medvirkende kunstnere og for publikum at vi også har tatt en rolle som et produserende hus.

Det er på mange måter et paradoks at de frie gruppene innen dans- og scenekunst får finansiert sine produksjoner, mens husene som besitter den nødvendige infrastruktur for produksjon i alt for liten grad benyttes til dette arbeidet. Et sambruk og samarbeid mellom utvalgte kompanier og hus vil styrke både produksjonsmiljøene, formidlingsarbeidet og kunstnerøkonomien. Det vil også kunne bidra til et større uttrykksmessig mangfold dersom finansieringen av dette samarbeidet opererer løsrevet fra Kulturrådets støtteordninger. En samarbeidsavtale mellom vertskapskommune, region og stat er slik sett mer robust og bidrar samtidig til å forankre og ansvarliggjøre et kulturpolitisk mandat i de nye regionene. Siden kostbare hus og infrastruktur allerede er bygget og betalt av kommunene, kan regioner og stat her fokusere på å bidra med finansiering av samhandlings- og incentivordninger, noe som er langt rimeligere.

Dette er en modell som er utbredt i store deler av Europa, men som av en eller annen grunn ikke har fått fotfeste i Norge. Både Tyskland, Frankrike, Storbritannia og Benelux-landene har varianter av en slik samhandlingsmodell som har skapt et fascinerende mangfold av uttrykk, kompanier og formidlingsarenaer som gjensidig utvikler og styrker hverandre.

Vi vil hevde det er et stort behov for at utvalgte kulturhus utpekes som selvstendige institusjoner med et statlig mandat i tillegg til det lokale og regionale mandatet i et samspill mellom kommunale og regionale myndigheter for på denne måten å sikre en finansiering som ligger utenfor Kulturrådets støtteordninger.

Dette vil også bidra til nødvendig maktspredning i feltet. Kulturrådet har i dag for sterk makt da de langt på vei definerer hva som gis produksjonsmidler i det frie feltet. Vi trenger derfor flere uavhengige kilder. Det store dannelsesprosjektet for å gjøre Norge til en kulturnasjon maler langsomt, og forutsetter en aksept for at tiltak og modeller også må tilpasses lokale og regionale forhold.

3. Turnénettverk:

Bærum Kulturhus har arbeidet systematisk med å produsere turneer siden 2009. De største turneene har vært med utenlandske kompanier som Cirkus Cirkör, Batsheva Dance Company, Sidi Larbi Cherkaoui/Eastman Productions, med flere.

Slike turneer er muliggjort som et samarbeid med inntil 15 kulturhus, og bidrar til at husene kan presentere et gjestespill og en produksjon de normalt ikke kan løfte alene. De største turneene har presentert over 40 forestillinger landet over.

Slikt turnesamarbeid bidrar også til å bygge arrangørkompetanse på det enkelte hus, utvikle det stedlige publikum, og viser seg å være en ressurseffektiv samhandlingsmodell som alle nyter godt av.

Det skal ikke stikkes under en stol at turneproduksjon også er særdeles arbeidskrevende og at Bærum Kulturhus på ingen måte er rigget for en slik «nasjonal» oppgave eller rolle. Vi har påtatt oss dette arbeidet med et idealistisk utgangspunkt for nettopp å synliggjøre potensialet og mulighetene et slikt samarbeid bringer. Vi vil også understreke at det til enhver tid er det enkelte hus som tar den kuratoriske beslutningen om hvorvidt de ønsker å delta i samarbeidet.

Etter etableringen av Dansenett vil turnénettverket fortsatt bestå, men kanskje fokusere særlig på Ny-sirkus og utenlandske gjestespill som ikke kan defineres som «ren dans».

Strukturelle utfordringer på scenekunstheltet

Vi viser til avsnittene over, som også beskriver de strukturelle utfordringene sett fra vårt ståsted.

Tiltak for å løse utfordringene

Se avsnittene ovenfor.

Visjoner for scenekunstheltet om 5 – 10 år

Det vises til høringsuttalelsen fra **Dansenett Norge og Norske kulturhus**.

I tillegg vil vi foreslå følgende tiltak:

Vi vil foreslå at en ny nasjonalt scenekunststrategi muliggjør at utvalgte kulturhus gis rammer og mandat til å være produserende hus for det frie feltet i tillegg til å kunne innta en selvstendig programmerende rolle.

Ved å tilby faste residenser over f.eks. 4 til 8 år (med mulighet til forlengelser) vil det kunne bidra til at flere kompanier og kunstnere etablerer seg utenfor Oslo. At kompanier og kunstnere blir tettere assosiert med kulturhus rundt om i landet vil bidra til en generell kompetanseheving hos begge parter, det vil berike publikums opplevelsestilbud og derved også gi grobunn for et større "marked" for norske og utenlandske produksjoner. Flere kommuner og lokalsamfunn vil se verdien av at kunstnere virker i egen kommune.

Det er naturlig at et slikt mandat og finansieringen av tiltaket utarbeides som et samarbeid mellom staten og de nye regionene, evt. landsdeler. Slik kan man bygge gjensidig forpliktende avtaler mellom kommuner, regioner og staten. Slike langsiktige strukturer må etableres utenfor rammeverket til Norsk kulturråd, og må sees i sammenheng med husets arrangør- og formidlingsrolle. Utveksling av de beste produksjonene vil bli lettere dersom

man også har insentiv- og støtteordninger som fremmer samarbeid om produksjon, formidling og turnéutveksling, slik Dansenett Norge eller Bærum Kulturhus' turnénettverk er eksempler på.

Også her er det viktig å minne om at hvert hus innen en slik ordning må ha kuratorisk ansvar og frihet til å velge samarbeidspartnere og innhold. Dette gir best forutsetninger for å fremme interessen hos publikum og skaper grobunn for kunstnerisk vekst og utvikling i sin egen region.

De utvalgte kulturhusene vil bidra til å utvide infrastrukturen for produksjon og formidling av profesjonell scenekunst i landet. En slik modell vil dessuten bidra til maktspredning og et større uttrykksmessig mangfold i landet som helhet.

Vi ønsker lykke til med arbeidet for en ny scenekunststrategi for Norge.

Med vennlig hilsen,

Sandvika, 26. mars 2019

Morten Walderhaug
Kulturhussjef
Bærum Kulturhus